
Humorista - Mn Gralla lo meu cony no menja palla

Autor:

Data de publicació: 23-10-2018

Pel que fa a l'objecte directe de l'article, l'humor en la seva definició més general (relacionada amb els punts de vista còmics o divertits),^{[8][9]} cal tenir en compte les diverses variants possibles: humor blanc, humor negre, humor proçaç, humor escatològic, humor absurd, humor surrealista, etc. També són importants altres tòpics que poden estar relacionats amb l'humorisme: sàtira, paròdia, ironia, sarcasme, simpatia, alegria, comicitat, hilaritat, acudit, facècia, broma, i molts altres .

The Posthumous Papers of the Pickwick Club. Quatre personatges principals: Tracy Tupman, Nathaniel Winkle, Samuel Pickwick i Augustus Snodgrass.

Una història de l'humor hauria de presentar els aspectes més importants del tema recollint dades de diversos estudis publicats. Els treballs indicats poden ser generals o particulars. En aquest darrer cas dedicats a un gènere, un autor, una època o una cultura determinada.^{[1][2][3][4][5][6][7]}

Pel que fa a l'objecte directe de l'article, l'humor en la seva definició més general (relacionada amb els punts de vista còmics o divertits),^{[8][9]} cal tenir en compte les diverses variants possibles: humor blanc, humor negre, humor proçaç, humor escatològic, humor absurd, humor surrealista, etc. També són importants altres tòpics que poden estar relacionats amb l'humorisme: sàtira, paròdia, ironia, sarcasme, simpatia, alegria, comicitat, hilaritat, acudit, facècia, broma, i molts altres .

Contingut

1 Antigues civilitzacions

2 Antiga Grècia

3 Antiga Roma

4 Època medieval

4.1 Humor oral

4.2 Escultura

4.3 Manuscrits

4.4 Cartes privades

4.5 Anècdotes

5 Edat Moderna

5.1 Retorn als clàssics

5.2 Humanistes i cortesans

5.3 Època barroca

6 Humoristes
7 Humorisme literari

7.1 Era cristiana
7.2 Any 1000
7.3 Any 1500
7.4 Any 1600
7.5 Any 1700
7.6 Any 1800
7.7 Any 1900
7.8 Humorisme teatral

8 Humorisme gràfic

8.1 Caricaturistes

9 Humorisme cinematogràfic

10 Referències

Antigues civilitzacions

Segons alguns testimonis, hi ha exemples d'humor en texts sumeris [2] i assiris.[10] També hi ha documents gràfics i escrits en la cultura de l'Antic Egipte.[11]

Dibuixos en un paper en forma de tira còmica.

Antiga Grècia

Una de les formes més conegudes d'humor és la comèdia grega.[12] Cal tenir en compte també l'existència d'un llibre d'acudits d'aquell període (Philogelos) i les representacions gràfiques divertides que s'han conservat en la ceràmica pintada.[3]

Aristòtil va tractar de la comèdia a la seva Poètica[13][14] i feu nombroses referències a l'humor (humor refinat, aplicat amb moderació en moments escaients; humor groller, exagerat i expressat en ocasions inoportunes).[15]

Antiga Roma

De manera semblant als grecs, els romans conrearen la comèdia. Cal destacar dos autors: Plaute [16] i Terenci.[17]

Un gènere satíric nou, l'epigrama, fou inventat i practicat per Marc Valeri Marcial. Alguns dels seus poemes són una mostra d'humor al més alt nivell.[18][19]

L'única novel·la llatina conservada íntegrament, Les Metamorfosis de Luci Apuleu, presenta diverses anècdotes còmiques.[20]

Un altre gènere d'invenció romana fou la sàtira. Si més no en el nom ("satura" en llatí).[21]

Època medieval

Les obres amb aspectes humorístics formen una part petita, però significativa, de la literatura medieval. Hi ha estudis diversos[22] sobre aspectes concrets de l'humor en aquest període. Les obres (i els autors) més importants han estat comentades i citades pels especialistes:

Els contes de Canterbury, Geoffrey Chaucer

Decameró, Giovanni Boccaccio

Libro de buen amor, Arxipreste d'Hita

Piers Plowman, William Langland.[23][24]

Humor oral

De l'humor oral de l'època considerada hi ha nombroses referències i pocs documents conservats. Alguns predicadors empraven figures i històries amenes (a vegades de tons prou pujats) en els seus sermons religiosos. La idea era, probablement, atraure l'atenció dels fidels divertint-los una mica entre els feixucs consells morals i teològics.

Una mena d'humor oral estable el produïen els bufons en les corts reials i castells nobiliaris. Es tractava d'una comicitat a dues bandes: el bufó exposava acudits o donava rèpliques enginyoses, però era la víctima fàcil de facècies i crítiques dels altres.

L'humor itinerant anava a càrrec de trobadors, goliards i còmics ambulants.

Escultura

En l'escultura en pedra (capitells i gàrgoles) i obres de fusta tallada de l'arquitectura religiosa i civil hi ha exemples de representacions escatològiques i eròtiques que alguns relacionen amb l'humor.[25][26][27]

Colegiata de San Pedro de Cervatos.

Manuscrits

En tota mena de manuscrits, incloent les obres religioses (que eren les més nombroses) hi ha mostres d'humor gràfic o notes còmiques. Els dibuixos poden trobar-se en les caplletres, els motius de decoració o en els marges de pàgina. La denominació genèrica i plural de tot el que no forma part del text principal són les "marginalia".[28] Els motius "humorístics" són sovint escatològics, representacions de monstres i bèsties fantàstiques, o pornogràfics.[29][30][31][32]

Cartes privades

[33]

[34]

Anècdotes

Hi ha algunes notes biogràfiques de persones famoses que expliquen anècdotes humorístiques o frases ocurrents o enginyoses. Exemples:

L'astrolabi del marquès de Villena.[35]

La carta a mossèn Gralla de la seva muller: "...Mossèn Gralla, lo meu N no menja palla..".[36]

Edat Moderna

En aquesta època hi ha dos canvis íntimament relacionats: la difusió de la impremta a Europa i el Renaixement. Aquests canvis determinen una revolució en la producció d'obres humorístiques (o amb continguts parcialment humorístics) i en el consum i concepte social de l'humor.[37] L'humor simple i barroer medieval es transforma en un humor més sofisticat i refinat.[38] L'humor que acompanya, de forma evident o subtil, algunes obres considerades "serioses" facilita la seva comprensió i les situa de forma més encertada en una escala de valors. Una obra "completament" seriosa podria dir-se que se situa en un nivell superior, intocable i inabastable.[7]

L'humanista Giovanni Pontano, membre actiu de la cort d'Alfons el Magnànim a Nàpols - en la seva obra De Sermone- va definir l'home ideal d'aquella època: "vir doctus et facetus" ("Home savi i divertit").[39][40]

Retorn als clàssics

[41]

Humanistes i cortesans

Baldassare Castiglione.[42]

Lluís del Milà.[43]

Època barroca

[44]

Humoristes

Un humorista és una persona que es dedica professionalment a la producció d'obres escrites o gràfiques, o a fer intervencions públiques amb finalitats humorístiques. Un humorista no és un còmic tot i que hi ha casos en què es poden combinar ambdues professions. També són freqüents els exemples de produccions humorístiques parcials entre activitats de caràcter general referides a una mateixa persona.

Les llistes que es presenten a continuació recullen una sèrie de personatges reconeguts, ordenats per data de naixement. No són, ni ho podrien ser, llistes exhaustives.

Humorisme literari

Gravat d'Aubrey Beardsley (1896).

Molts autors literaris conreen l'humorisme. Alguns de forma gairebé exclusiva. Altres en forma parcial o limitada. La llista que s'ofereix és només representativa. Els exemples discutibles poden estar justificats (en l'article) o no.

448 aC-380 aC. Aristòfanes

411 aC. Lisístrata

c 341 aC-c 290 aC. Menandre d'Atenes

216 aC-184 aC. Plaute

184 aC-c 159 aC. Terenci

Era cristiana

43 dC-104 dC. Marc Valeri Marcial.

Any 1000

c 1283-c 1351. Juan Ruíz Arxipreste d'Hita

Libro de buen amor

c 1300. Geoffrey Chaucer

c 1401-1478. Jaume Roig

c 1450? Jaume Gassull

1456-1460. La Farce de Maître Pathelin.[45]

1480-1545. Antonio de Guevara.[46]

1490-1553. François Rabelais

Any 1500

1547-1616. Miguel de Cervantes Saavedra

El Quixot

1565-1635. Alessandro Tassoni

La secchia rapita (La galleda robada).[47][48]

1578-1623. Rector de Vallfogona

Any 1600

1619-1655. Cyrano de Bergerac.[49]

1622-1673. Molière

1672-1719. Joseph Addison.[50]

Any 1700

1706-1790. Benjamin Franklin

1707-1793. Carlo Goldoni

1721–1771. Tobias Smollett

The Adventures of Peregrine Pickle.[51]

Any 1800

1812-1870. Charles Dickens

Els papers pòstums del Club Pickwick.[52][53]

1815-1888. Eugène Labiche

1835-1910. Mark Twain

1840-1847. Alphonse Daudet

Tartarin de Tarascon.[54]

1854-1900. Oscar Wilde

The Importance of Being Earnest, A Trivial Comedy for Serious People

1859-1927. Jerome K. Jerome.[55]

Three Men in a Boat.[56]

1866-1943. Carlos Arniches Barreda

La señorita de Trévez.[57]

1874-1936. Chesterton

1879-1936. Pedro Muñoz Seca

La venganza de Don Mendo

1880-1950. Josep Maria Folch i Torres.

Les Formidables aventures d'en Pere Fi.[58]

1881 - 1975. P. G. Wodehouse.[59]

1893-1971. Harold Lloyd.

1899- 1995. Noel Clarasó i Serrat.[60]

Any 1900

1908-1968. Giovannino Guareschi.[61]

Il destino si chiama Clotilde.[62][63]

1917-2000. Joan Capri

1918-1990. Manuel de Pedrolo

Domicili provisional

1928-2013. Tom Sharpe.

1943. Eduardo Mendoza

Sin noticias de Gurb.

1958. Helen Fielding.[64]

El diari de Bridget Jones

Humorisme teatral

L'escena dramàtica compta amb moltes obres còmiques universalment reconegudes. Algunes d'aquestes comèdies, principalment destinades a fer riure, mostren aspectes humorístics prou subtils. No sempre és fàcil seleccionar les obres de teatre (comèdies o tragicomedies) que ofereixen matisos d'humor. Els autors seleccionats s'han llistat més amunt, entre els altres escriptors.

Humorisme gràfic

Acudit de Junceda que acabaria desencadenant els Fets del ¡Cu-Cut!

1820-1914. John Tenniel

1854-1936. Apel·les Mestres i Oñós

1881-1948. Junceda

1884-1954. Bud Fisher

1914-2012. Joaquim Muntañola i Puig

1936. Francisco Ibáñez Talavera

1941-1995. Jaume Perich i Escala

Caricaturistes

1799–1846. Rodolphe Töpffer

1858-1909. Caran d'Ache

1900-1990. Xavier Cugat

1909-1979. Manuel del Arco Álvarez

Humorisme cinematogràfic

El maquinista de la General.

Els films amb elements humorístics poden ser de diversos graus. Pel fet que les comèdies cinematogràfiques acostumen a ser el resultat de diverses persones (societat productora, productor, director, guionista, actors, redactor de diàlegs, maquillatge, efectes especials, etc.) treballant en equip, la llista d'humoristes cinematogràfics queda substituïda per una llista de pel·lícules ordenades per l'any de la seva estrena. En cada cas, l'article pot recordar els responsables més importants (particularment el director i els actors més importants), que haurien de consultar-se en l'article específic del film.

1923. Safety Last!.

Harold Lloyd

1926. El maquinista de la General

Buster Keaton

1935. Una nit a l'òpera

Germans Marx

1942. To Be or Not to Be.[65]

Ernst Lubitsch, director.

1949. Passport to Pimlico.[66]

Henry Cornelius, director

T. E. B. Clarke, guionista

1952. The Crimson Pirate.[67]

Robert Siodmak, director

1955. El quintet de la mort

1958. I soliti ignoti

1965. Signore e signori

1965. Those Magnificent Men in Their Flying Machines

1965. The Great Race

1966. Golfus de Roma

1971. Trafic de Jacques Tati.[68]

1975. Amici miei

Referències

Paul McDonald. The Philosophy of Humour. Humanities-Ebooks, març 2013, p. 12–. ISBN 978-1-84760-238-1.

Salvatore Attardo. Encyclopedia of Humor Studies. SAGE Publications, 25 febrer 2014, p. 68–. ISBN 978-1-4833-6471-1.

A. Foka; J. Liliequist Laughter, Humor, and the (Un)making of Gender: Historical and Cultural Perspectives. Springer, 6 maig 2015, p. 165–. ISBN 978-1-137-46365-4.

Elisabeth Cheauré; Regine Nohejl Humour and Laughter in History: Transcultural Perspectives. transcript Verlag, 31 octubre 2014. ISBN 978-3-8394-2858-0.

Alfred Guy Kingan L'Estrange. History of English Humour, Vol. 1 With an Introduction upon Ancient Humour. tredition, 7 febrer 2012. ISBN 978-3-8472-1117-4.

Georges Minois. Histoire du rire et de la dérision. Fayard, 27 setembre 2000. ISBN 978-2-213-64859-0.

Luca Stanchieri. Scopri le tue potenzialità. Come trasformare le tue capacità nascoste in talenti con la psicologia positiva e il coaching: Come trasformare le tue capacità nascoste in talenti con la psicologia positiva e il coaching. FrancoAngeli, 2008-08-01T00:00:00+02:00, p. 199–. ISBN 978-88-464-9378-1.

GDLC. Humor.

DCVB: Humor.

Fred E. H. Schroeder. 5000 Years of Popular Culture: Popular Culture Before Printing. Popular Press, 1980, p. 37–. ISBN 978-0-87972-147-3.

John A. Wilson. The Culture of Ancient Egypt. University of Chicago Press, 17 octubre 2013, p. 146–. ISBN 978-0-226-14822-9.

S. Douglas Olson; Stuart Douglas Olson Broken Laughter: Select Fragments of Greek Comedy. OUP Oxford, 17 maig 2007, p. 83–. ISBN 978-0-19-928785-7.

Aristotle; Professor of Greek Richard Janko; Richard Janko Aristotle on Comedy: Towards a Reconstruction of Poetics II. University of California Press, 1984. ISBN 978-0-520-05303-8.

Amélie Rorty. Essays on Aristotle's Poetics. Princeton University Press, 1992, p. 380–. ISBN 0-691-01498-1.

Daniel E. Lee, Psy.D.. Aristotle's Biopsychosocial Model of Psychology and Conceptualization of Character: Points of Congruence with Modern Models of Psychology. Daniel E. Lee, Psy.D., 1 setembre 2011, p. 215-. ISBN 978-1-243-53846-8.

The Old Roman World: the Grandeur and Failure of Its Civilization. C. Scribner, 1870, p. 272-.

Evangelos Karakasis. Terence and the Language of Roman Comedy. Cambridge University Press, 16 maig 2005. ISBN 978-1-139-44445-3.

Marcus Valerius Martialis; Martial Epigrams of Martial. University of California Press, 1987. ISBN 978-0-520-04240-7.

Martial. The Epigrams of Martial. G. Bell & Daldy, 1871, p. 9-.

Apuleius. Appuleii metamorphoseon libri XI.: Cum notis integris Petri Colvii, Joannis Wowerii ... & aliorum, inprimis cum animadversionibus hucusque ineditis Francisci Oudendorpii ... apud Van der Eyk et Vygh, 1786, p. 676-.

Quintus Ennius. Ennianae poesis reliquiae. B. G. Teubner, 1854, p. 82-.

Jeannine Horowitz; Sophia Menache L'humour en chaire: le rire dans l'Eglise médiévale. Labor et Fides, 1994. ISBN 978-2-8309-0734-6.

Norman Furlong. English Satire: An Anthology. CUP Archive, 1946, p. 23-. GGKEY:R49W9TJZDR9.

Shawn R. Tucker. The Virtues and Vices in the Arts: A Sourcebook. Wipf and Stock Publishers, 22 gener 2015, p. 10-. ISBN 978-1-63087-846-7.

Gregory I. Halfond. The Medieval Way of War: Studies in Medieval Military History in Honor of Bernard S. Bachrach. Routledge, 9 març 2016, p. 241-. ISBN 978-1-317-02419-4.

Thomas A. Fudgé. Medieval Religion and its Anxieties: History and Mystery in the Other Middle Ages. Palgrave Macmillan US, 20 octubre 2016, p. 106-. ISBN 978-1-137-56610-2.

Erotismo en el arte románico y medieval. Enrique Martínez-Salanova.

Elected Fellow of the British Academy in 1993 and Director and Manuscript Expert Peter Beal; Peter Beal A Dictionary of English Manuscript Terminology: 1450 to 2000. OUP Oxford, 2008, p. 247-. ISBN 978-0-19-926544-2.

Naughty nuns, flatulent monks and other surprises of sacred medieval manuscripts. Hunter Oatman-Stanfor.

Alixé Bovey. Monsters and Grotesques in Medieval Manuscripts. University of Toronto Press, 2002, p. 5-. ISBN 978-0-8020-8512-2.

Jennifer E. Boyle; Helen J. Burgess The Routledge Research Companion to Digital Medieval Literature. Taylor & Francis, 22 novembre 2017, p. 294-. ISBN 978-1-317-44476-3.

Justin Edwards; Rune Graulund Grotesque. Routledge, 29 maig 2013, p. 43-. ISBN 1-134-10598-3.

Ian Mortimer. The Time Traveler's Guide to Medieval England: A Handbook for Visitors to the Fourteenth Century. Simon and Schuster, 25 octubre 2011, p. 63-. ISBN 978-1-4391-1290-8.

Roy Martin Haines. King Edward II: His Life, His Reign, and Its Aftermath, 1284-1330. McGill-Queen's Press - MQUP, 8 maig 2003, p. 7-. ISBN 978-0-7735-2432-3.

MEDICIÓN DE ALTURAS EN TIEMPO DE DON ENRIQUE DE VILLENA. JOSEP M." MII.LÁS VALLICROSA

Philippe de Commines (sieur d'Argenton). Las Memorias de Felipe de Comines ... de los hechos y empresas de Luis undecimo y Carlos octavo, reyes de Francia. Iuan Meursio, 1643, p. 1-.

Funny Times – a Look at Renaissance Humour. Conference at the University of Leicester.

Barbara C. Bowen. One Hundred Renaissance Jokes: An Anthology. Summa Publications, Inc., 1988, p. 16-. ISBN 978-0-917786-65-5.

Giovanni Gioviano Pontano. Pontani de Bello Neapolitano et De Sermone. [Edited by P. Summonte.]. Ex officina Sigismundi Mayr, 1509.

La poesía burlesca del Siglo de Oro: problemas y nuevas perspectivas. Presses Univ. du Mirail, 2007, p. 11-. ISBN 978-2-85816-957-3.

E.P. Goldschmidt. The Printed Book of the Renaissance: Three Lectures on Type, Illustration and Ornament. Cambridge University Press, 10 juny 2010, p. 37-. ISBN 978-0-521-16706-2.

Baldassare Castiglione. Il Cortegiano. Apresso G. Alberti, 1606.

Luis Milán. Libro intitulado El cortesano. Impr. y estereotipia de Aribau y c.a (sucesores de Rivadeneyra), 1874.

Harm den Boer. El Humor en España. Rodopi, 1992, p. 12-. ISBN 90-5183-398-9.

La farce de Maître Pathelin. Librairie des bibliophiles, 1876, p. 17-.

Antonio de Guevara. Menosprecio de Corte y Alabanza de Aldea, aviso de privados, y doctrina de Cortesanos, Arte de Marear, y Trabajos de la Galera. Viuda de Melchor Alegre, 1673, p. 2-.

Tassoni (Alessandro). La secchia rapita: poema eroicomico. presso G. Moro, 1834, p. 173-.

Alessandro Tassoni. La secchia rapita. J. M. Richardson, 1825, p. 15-.

Cyrano de Bergerac. Œuvres comiques, galantes et littéraires. Delahays, 1858.

Addison's humorous essays, selected from the 'Spectator'. 1863.

Tobias Smollett. The Adventures of Peregrine Pickle: In which are Included, Memoirs of a Lady of Quality. In Four Volumes. R. Baldwin. [sic] and Robinson and Roberts; and T. Becket and T. Cadell, 1776, p. 295-.

Charles Dickens. Posthumous Papers of the Pickwick Club. Chapman and Hall, 1866.

The Monthly Review. R. Griffiths, 1837, p. 153-.

Revue britannique: ou Choix d'articles traduits des meilleurs écrits périodiques de la Grande-Bretagne. Revue

britannique, 1872, p. 280—.

Hymns Ancient & Modern Ltd. ThirdWay. Hymns Ancient & Modern Ltd, November 1981, p. 14—.

Stephen Lambe. The Three Men in a Boat Companion: The Thames of Jerome K. Jerome. Amberley Publishing Limited, 15 September 2012. ISBN 978-1-4456-1574-5.

Video: LA SEÑORITA DE TREVÉLEZ de CARLOS ARNICHES.

Josep Maria Folch i Torres. Les Formidables aventures d'en Pere Fi. La Llar del Llibre, 1983. ISBN 978-84-7279-156-5.

Brian Taves. P.G. Wodehouse and Hollywood: Screenwriting, Satires and Adaptations. McFarland, 18 May 2006. ISBN 978-0-7864-8443-0.

Salvador Pániker. Conversaciones en Cataluña. Editorial Kairós, 1966, p. 87—. GGKEY:6PKZDBY98G0.

Alan R. Perry. Don Camillo Stories of Giovannino Guareschi: A Humorist Potrays the Sacred. University of Toronto Press, 23 February 2008. ISBN 978-1-4426-9239-8.

Giovannino Guareschi. Il destino si chiama Clotilde. Bur, 1 June 2013. ISBN 978-88-586-3173-7.

Gaetana Marrone. Encyclopedia of Italian Literary Studies. Routledge, 26 December 2006, p. 900—. ISBN 978-1-135-45530-9.

Helen Fielding. El diari de Bridget Jones. Grup 62, 12 November 2013. ISBN 978-84-297-7272-2.

Kevin Starr. The Dream Endures: California Enters the 1940s. Oxford University Press, 28 November 2002, p. 462—. ISBN 978-0-19-992393-9.

Wheeler W. Dixon. Re-Viewing British Cinema, 1900-1992: Essays and Interviews. SUNY Press, 1994, p. 96—. ISBN 978-0-7914-1861-1.

Ed Andreychuk. Burt Lancaster: A Filmography and Biography. McFarland, 18 April 2005, p. 60—. ISBN 978-1-4766-0649-1.

Michel Chion. The Films of Jacques Tati. Guernica Editions, 2003, p. 31—. ISBN 978-1-55071-175-2.